ΟΙ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Από την
ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΣΤΑΜΑΤΙΑΔΟΥ

ΟΙ ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ

- Μετά την ίδρυση του πρώτου Ελληνικού Κράτους (1831) και τη μεταφορά της πρωτεύουσας από το Ναύπλιο στην Αθήνα (1833), πολλοί Έλληνες που ζούσαν σε χώρες της Ευρώπης επέστρεψαν στην ελεύθερη Ελλάδα. Αρκετοί **λόγιοι**, οι **Φαναριώτες**, που κατοικούσαν στην Κωνσταντινούπολη και στις παραδουνάβιες ηγεμονίες και κατείχαν υψηλές θέσεις στην διοικητική ιεραρχία του Οθωμανικού κράτους, τώρα έρχονταν στην Ελλάδα για να βοηθήσουν στην πνευματική και πολιτική ανασυγκρότηση του νέου κράτους.
- Οι Φαναριώτες, επειδή διέθεταν πείρα στη διοικητική και διπλωματική γραφειοκρατία, κατέλαβαν τις πιο υπεύθυνες κρατικές θέσεις στο νεοσύστατο κράτος. Ταυτόχρονα, ως φορείς παιδείας πρωτοστάτησαν στην πνευματική ανασυγκρότηση, δημιουργώντας την Αθηναϊκή Σχολή, την πρώτη λογοτεχνική σχολή του πρώτου ελεύθερου ελληνικού κράτους. **Κοινά χαρακτηριστικά** των **Φαναριωτών** ήταν η **γαλλική** τους **παιδεία**, η **λόγια γλώσσα** που γράφουν, η **καθαρεύουσα,** και οι έντονες **επιδράσεις** που δέχτηκαν από τους Ευρωπαίους και ειδικότερα τους **Γάλλους ρομαντικούς συγγραφείς**. Γι΄ αυτόν το λόγο και η **Αθηναϊκή Σχολή** ονομάστηκε από τη φιλολογική κριτική και **Ρομαντική Σχολή των Αθηνών** επειδή αντιπροσωπεύει την ελληνική εκδοχή του Ρομαντισμού.

Ο ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

- Ο **Ρομαντισμός** ήταν ένα πνευματικό και καλλιτεχνικό κίνημα το οποίο εμφανίστηκε στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στη **Γαλλία** από τα **τέλη του 18ου έως και τα μέσα του 19ου αιώνα** ως αντίδραση στον κλασικισμό και τον ορθολογισμό των προηγούμενων αιώνων. Ο Ρομαντισμός έδωσε **έμφαση** στο ρόλο του **συναισθήματος**, της **φαντασίας**, του **αυθορμητισμού**, του **συγκινησιακού** και του **ονειρικού στοιχείου**. Τα θέματά του είναι κυρίως η φύση, η περιπέτεια, η ελευθερία, ο έρωτας και ο ηρωισμός. Οι ρομαντικοί κήρυξαν την **επιστροφή στις ρίζες των λαϊκών πολιτισμών** δηλαδή, αντί να μιμούνται τον Όμηρο και τους αρχαίους τραγικούς επιδίωξαν να έχουν πρότυπο τον Σαίξπηρ και τον Βύρωνα.
- Στην ελεύθερη Ελλάδα ο Ρομαντισμός βρήκε πρόσφορο έδαφος και επιβλήθηκε ολοκληρωτικά στη λογοτεχνία, αφού τα οξύτατα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα του μικρού κράτους ευνοούσαν τη φυγή σε χώρους της φαντασίας ή στο ένδοξο ελληνικό παρελθόν. Το **νέο ελληνικό κράτος** χρειαζόταν ένα **νέο ιδεώδες**, γι' αυτό και οι Φαναριώτες θέλησαν να δημιουργήσουν μια νέα λογοτεχνία, βασισμένη στις αναφυόμενες νέες εθνικές ανάγκες. Ο **εθνικός αυτοπροσδιορισμός** με τη συγκρότηση **εθνικής ιδεολογίας** που θα τοποθετούσε το νέο κράτος στη χορεία των ελεύθερων εθνών της Ευρώπης ήταν πέρα για πέρα επιτακτικός, γι' αυτό και η φιλελεύθερη ιδεολογία του Διαφωτισμού και ο ενθουσιασμός της Επανάστασης του '21 τέθηκαν στο περιθώριο. Έτσι, επικράτησε η σκοπιμότητα στη λογοτεχνική έκφραση, που μέσα κυρίως από τους λογοτεχνικούς διαγωνισμούς υπηρετούσε τη **συγκρότηση της νέας εθνικής ιδεολογίας που είχε ως βάση την αρχαιολατρία.**
- Οι επιδράσεις από το ρομαντικό κίνημα της Ευρώπης στους Έλληνες λογοτέχνες ήταν αρκετά μεγάλες σε κρίσιμα ζητήματα, όπως αυτό της γλώσσας αλλά δεν βρέθηκαν λύσεις. Η **χρήση της καθαρεύουσας**, μιας ψυχρής και χωρίς ζωντάνια γλώσσας, στη λογοτεχνία για παράδειγμα εξασθενούσε τις όποιες άλλες αρετές στα έργα των Ελλήνων ρομαντικών και τα καθιστούσε μη ελκυστικά για το μέσο αναγνώστη.

Τα χαρακτηριστικά του ρομαντισμού:

- Η αδιαφορία για τους κανόνες και της συμβάσεις της ποιητικής σύνθεσης.
- Ελευθερία στην επιλογή θεμάτων και μορφών.
- Φαντασία,η ευαισθησία και πρωτοτυπία.
- Το ‘’εγώ’’ ως υπέρτατος εκφραστής του κόσμου.
- Διχασμός ανάμεσα στην οξεία κοινωνική κριτική και τη μελαγχολική αποξένωση και στη σύμπραξη με επαναστατικά κινήματα της εποχής.

Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των λογοτεχνών της Αθηναϊκής Σχολής:

- Η χρήση της καθαρεύουσας.
- Το πομπώδες ύφος.
- Η μελαγχολική διάθεση, η απαισιοδοξία και η έμμονη ιδέα του θανάτου.
- Η έλλειψη της πρωτοτυπίας.
- Η στροφή προς το ένδοξο παρελθόν.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΥ

Ο ελληνικός Ρομαντισμός κινήθηκε κυρίως στο χώρο της ποίησης. Κυριότεροι εκπρόσωποι ήταν ο Αλέξανδρος και Παναγιώτης Σούτσος, ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, ο Γεώργιος Ζαλοκώστας, ο Δημήτριος Παπαρηγόπουλος, ο Ιωάννης Καρασούτσας, ο Δημοσθένης Βαλαβάνης, ο Σπυρίδων Βασιλειάδης και ο Αχιλλέας Παράσχος.

ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

- Όσον αφορά την **πεζογραφία**, τα έργα αυτής της περιόδου δεν γνωρίζουν μεγάλη απήχηση, ωστόσο παρουσιάζουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον από την αντίστοιχη ποιητική παραγωγή.